

Демографічне майбутнє України: проблеми визначення

Елла Лібанова,
Інститут демографії та соціальних
досліджень імені М.В.Птухи НАН України,
академік НАНУ

Значення демографічних оцінок у стратегії розвитку держави

- ❑ Держава – це не заводи, не банки, не ВВП; держава – це населення
- ❑ Переважна більшість оцінок сучасної – специфічної через повномасштабну війну – ситуації, зокрема, це стосується специфіки обліку, все одно так або інакше мають враховувати чисельність, склад і розміщення населення територією країни
- ❑ Усі прогнози повоєнного розвитку – економічні, безпекові, соціальні, екологічні *etc* мають спиратися на демографічні прогнози

Завдання оцінювання (і прогнозування) населення

- ❑ Чисельність населення (України, регіонів, областей, окремих міст, громад)
- ❑ Статево-віковий склад
- ❑ Робоча сила – чисельність і склад
- ❑ Склад населення за освітою, професією, кваліфікацією

А далі...

- ✓ Попит на житло
- ✓ Потреба у соціальній допомозі
- ✓ Попит на публічні послуги (освітні, медичні, соціальні, адміністративні тощо)
- ✓ ...

Ключовою проблемою управління є саме територіальний розподіл – не так на рівні громад, як на рівні областей та великих міст за умови розвиненого дорожньо-транспортного сполучення

Проблеми оцінювання

- Інформаційні
 - ✓ Інформаційні лакуни
 - ✓ Неузгодженість/суперечливість даних з різних джерел
 - ✓ Чисельність українського населення в РФ
- Методичні
 - ✓ Наявне населення
 - ✓ Постійне населення
 - ✓ Постійне населення + українські «втікачі від війни» за кордоном
 - ✓ Інтеграція/верифікація даних
- Територіальні
 - ✓ Кордони
 - 1991 року
 - 1991 року за винятком Криму
 - 2021 року
 - За поточною ситуацією
 - ✓ Розміщення населення територією України

Джерела інформації – узгодження, наповнюваність

- Перепис населення
- Поточний облік
- Адміністративні реєстри
 - ✓ Пенсійного фонду
 - ✓ ВПО
 - ✓ Демографічний
 - ✓ Міністерства освіти
 - ✓ Громад
- *Big data*
 - ✓ Оператори мобільного зв'язку
 - ✓ Соціальні мережі
 - ✓ Інформація щодо споживання
 - ✓ Банки

Використання всіх даних обмежується вимогами збереження *privacy*

Базові параметри

- Чисельність населення України на 01.01.2022
 - ✓ за даними Держстату – 41,2 млн.осіб (з мешканцями ОРДЛО)
 - ✓ за даними Держстату – 37,4 млн.осіб (без мешканців Криму та ОРДЛО)
 - ✓ за даними *mobile* операторів – 36,6 млн.осіб (без мешканців Криму та ОРДЛО)

- Чисельність населення України на 01.01.2023 за даними *mobile* операторів – 31,1 млн.осіб

- Чисельність населення України в регіонах, тимчасово окупованих після 24.02.2022, на 01.02.2023 – 3,0 млн.осіб

- Статеві-віковий склад населення, за даними Держстату

- Є інформація операторів *mobile* зв'язку, соціальних мереж і банків, її використання потребує:
 - ✓ відповідних угод
 - ✓ створення методичного забезпечення

- Розміщення населення територією України, за даними Держстату

Ключовим у визначенні чисельності населення України є оцінка чисельності українців (біженців та осіб під тимчасовим захистом) за кордоном, включно із РФ і тимчасово окупованими територіями

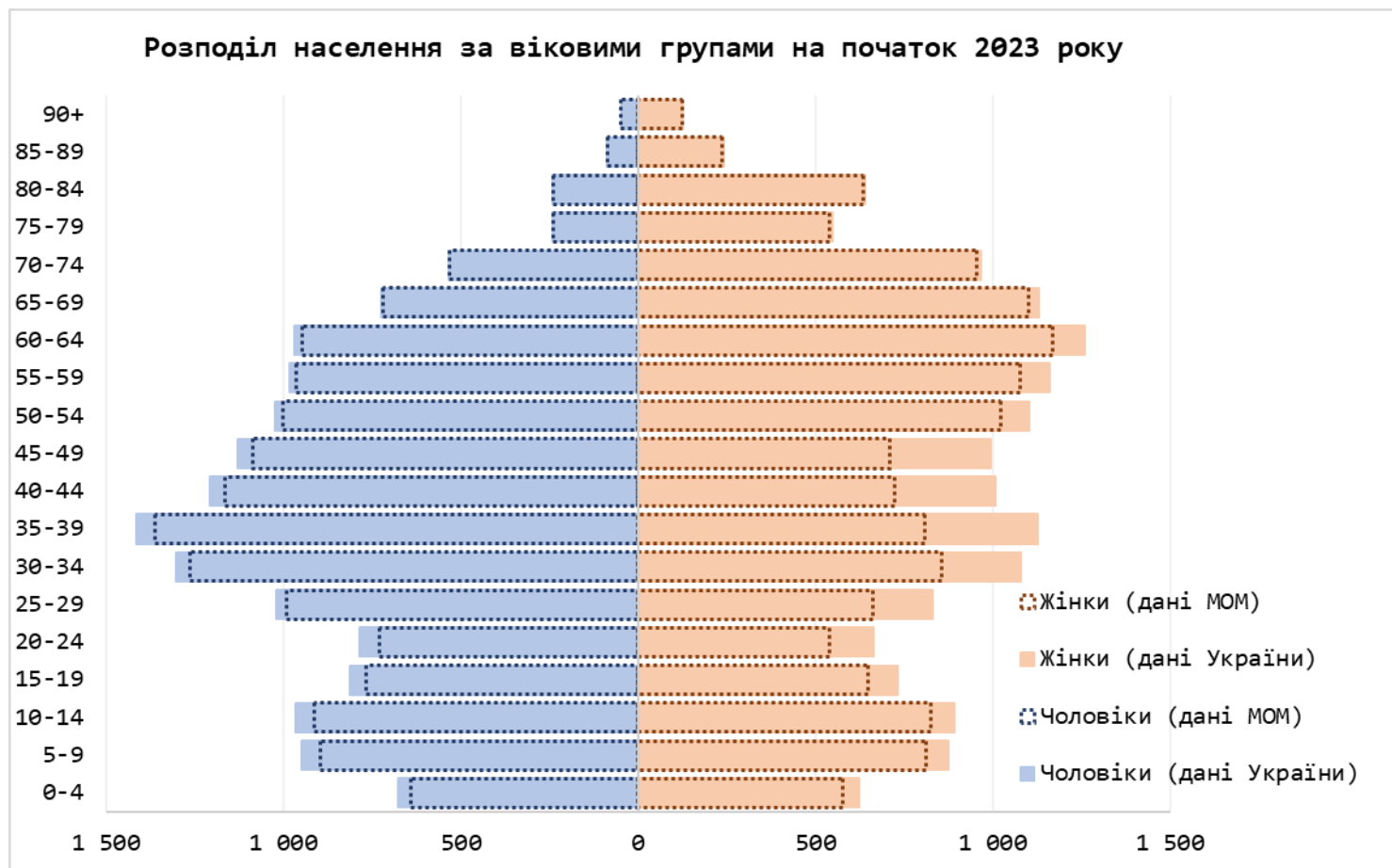
- За даними Верховного комісара ООН з питань біженців, за межами України (без РФ та Білорусі) зареєстровано 5,0 млн. українських «втікачів від війни» станом на березень 2023 року
- За даними Прикордонної служби України, від початку повномасштабної війни України із РФ сальдо зовнішньої міграції через західні кордони, включно із Молдовою, станом на 03.04.2023 становить 1,8 млн. осіб

Розбіжності значно перевищують масштаби статистичних помилок і потребують ґрунтовних досліджень

- Окремою проблемою є облік українців у РФ і Білорусі: за даними Верховного комісара ООН з питань біженців – 2,9 млн. осіб; українські дані відсутні

Оцінка чисельності населення на 01.01.2023: 28-34 млн. осіб в кордонах 01.01.2022

Проблеми прогнозування

- Методичні проблеми
- Територіальні проблеми
- Оцінка втрат від надмірної смертності
- Формування гіпотез щодо міграції
 - ✓ Термін закінчення війни (руйнування інфраструктури в Україні, лаптація та інтеграція у суспільства країн тимчасового перебування, місце возз'єднання родин)
 - ✓ Поведінка населення територій, що перебували під окупацією понад рік
 - ✓ Повернення осіб, примусово вивезених до РФ
 - ✓ Масштаби міграційного припливу до України
- Пovoєнна територіальна політика
 - ✓ Розвиток територій поблизу кордонів із РФ та Білоруссю
 - ✓ Розміщення підприємств ВПК

Оцінка чисельності населення на 01.01.2030: 24-32 млн. осіб в кордонах 01.01.2022

Розподіл населення за віковими групами на початок 2030 року

